

3. **Zenkov L.R.** Klinicheskaja jelektrojencefalografija (s jelementami jepileptologii). Rukovodstvo dlja vrachej / Zenkov L.R. – 4-e izd. – M.: MEDpress-inform, 2011. – 368 s.
4. **Mercalova O.V.** Diagnostika perinatal'nih urazhen' central'noi nervovoi sistemi ploda metodom magnitno-rezonansnoi tomografii / O.V.mercalova //Ukrains'kij Radiologichnij Zhurnal. - 1998. - T. VI. - Vip. 4. - S.409-411.
5. **Sobotovych Je.F.** Struktura movlennjevoi' dijalnosti i mehanizmy i' formuvannja: Naukovo-metod. posibnyk / Je.F. Sobotovych – K. : IZMN, 1997. – 44s.
6. **Fishman M.N.** Mozgovye mehanizmy, obuslovlivajushhie otklonenija v rechevom razvitii / Fishman M.N. // Defektologija. 2001. - №3. - S.3-9.
7. **Shejkman O.G.** Osobennosti funkcional'nogo sostojanija mozga nedonoshennyh detej grudnogo i rannego vozrasta s perinatal'noj jencefalopatij i detskim cerebral'nym paralichom / O.G.Shejkman // Zhurnal nevrologii i psichiatrii S.S.Korsakova. – 2003. - T.103. - №6. - S.37-40.

Сичкарчук Н. Д. Современные методы изучения и лечения детей раннего возраста с нарушениями речевого развития

В статье представлен анализ современных нейрофизиологических методов исследования головного мозга у детей, раскрыты особенности структурно-функциональной организации мозга при нарушениях развития, обосновано их влияние на речь детей раннего возраста. В статье представлено значение междисциплинарной оценки нарушений развития для организации ранней комплексной реабилитации и последующего обучения детей. Проанализированы медицинские подходы (методика латеральной подпороговой электростимуляции речевой функции, метод комплексного полимодального стимулирующего воздействия и методы рефлексотерапии) в лечении людей с тяжелыми нарушениями речи с целью подчеркнуть значения их тесной взаимосвязи с педагогическими методами коррекции речевой функции.

Ключевые слова: организация ранней комплексной реабилитации, междисциплинарная оценка нарушений развития, нарушения структурно-функциональной организации мозга, нейрофизиологические методы исследования головного мозга у детей.

Sichkarchuk N.D. Modern methods of examination and treatment of young children with impaired speech development

In article topical issue of early diagnostics of children of risk group with perinatalny encephalopathy is brought up. The analysis of modern methods of research of children with disorders of structural and functional structures, shown their impact on speech and psychological development. The significance of medical and pedagogical aspects of the multidisciplinary assessment of developmental disorders in comprehensive rehabilitation of young children. Presents several medical treatments for disorders of speech, which, with additional research and recommendation of appropriate expertise, in close connection with the teaching methods can be used in complex rehabilitation of children.

Keywords: diagnostics of children of risk group, multidisciplinary assessment, medical treatments for disorders of speech.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2016 р.

Статтю прийнято до друку 14.04.2016 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М.К.

УДК:373 – 056.2:316.4.063.3/.4

Снісаренко О. І.

ПОНЯТТЯ ІНКЛЮЗІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СОЦІОЛОГІЇ

У статті розглядаються сутнісні парадигмальні характеристики «інклюзії» та «інтеграції» осіб з особливостями психофізичного розвитку з боку соціології, як науки про соціальне. Обґрунтовано думку про те, що інтеграція тотожна соціалізації і є наслідком, а не частиною інклюзії. Проаналізовані закономірності інклюзії та інтеграції через призму науково-практичної соціології. Це дає змогу виявити протиріччя в усвідомленні цих соціально-психологічних процесів. Визначено, що сучасні педагогічні наука та практика не розділяють ці поняття, характеризуючи їх єдність в термінах: спільне навчання, включаюча освіта (навчання), інтегрована освіта, інклюзивна освіта. Інтеграція має більший ступінь без бар'єрного самовизначення індивіда в кардинально новому середовищі його майбутнього перебування, ніж інклюзія. Це в подальшому дає змогу конкретизувати те, що соціальна інклюзія через освітній простір осіб з особливими освітніми потребами є підпорядкованим процесом по відношенню до їх соціальної інтеграції і більш вузьким поняттям.

Ключові слова: інклюзія, інтеграція, соціалізація, соціологія, ексклюзія, соціальна ізоляція, інклюзивне суспільство, соціальна інтеграція.

Обидві складові (загальна та спеціальна) єдиної освітньої системи України готують особистість до успішного подальшого виконання соціально значущих ролей у процесі суспільної життєдіяльності. Це, зокрема, викликає необхідність звернути особливу увагу до питання соціалізації (перетворення природного на «штучне» під впливом соціального середовища). Цей процес традиційно розглядають як **інтеграцію** дитини «у космос соціально-культурного буття» (М. П. Лукашевич) [3] або як набуття соціального досвіду та ціннісних орієнтацій, потрібних для виконання певної соціальної місії. Соціальні

контакти дитини при цьому постають одним із найважливіших змістовних аспектів соціалізації, яка відбувається на основі розвитку самосвідомості, рефлексії, абстрактно-логічного мислення, формування особистості. Це стає можливим за умови збереження нерозривного зв'язку соціального становлення дітей з освітою та вихованням. Окрім того, процес соціалізації передбачає поєднання двох протилежних станів людини – злиття з оточенням (соціальна адаптація) та дистанціювання від оточення (індивідуалізація та особистісне зростання). Важливо також, що одним із джерел процесу соціалізації є первинний досвід, пов'язаний із періодом раннього дитинства, де відбувається формування основних психічних функцій та елементарних форм суспільної поведінки, які укорінюються на рівні психологічних установок, що виявляються в тих або інших стійких поведінкових шаблонах (І. Д. Бех) [3].

Все вище згадане стосується дитини з типовим розвитком особистості і її поступове інтегрування в соціум є сталим процесом, який проходить як би сам по собі на несвідомому рівні під впливом соціальної свідомості. Чого не можна сказати про дитину з особливостями психофізичного розвитку, яка потребує спеціально організованих корекційно-розвивальних та корекційно-виховних умов для успішного включення до соціального середовища і подальшої реалізації себе, як особистості. Спеціальна освіта багато десятиліть успішно виконувала завдання попередньої соціалізації та поступового включення осіб з особливостями інтелектуального та психофізичного розвитку в соціальний простір. Але все має тенденцію до змін. Спеціальна та загальноосвітня школи проходять етап реорганізації та поступового злиття, а сама інтеграція стала наслідком інклюзії (включення).

Інклюзія поступово офіційно посідає паритетне місце у системі освіти і має на меті соціальну адаптацію й інтеграцію дітей у суспільство через упровадження інклюзивного навчання. Але семантичні непорозуміння створили багато перешкод для розуміння істинного призначення інклюзії, як складової інтеграції і часто чомусь ці поняття вживаються синонімічно без концентрації на корінь істини, який і визначає порядок впровадження парадигми без викривлення. **Мета статті** уточнити, що сьогодні стоїть за терміном «інклюзія» і «інтеграція», оскільки ці поняття вживають помилково як взаємозамінні.

Питання інклюзії та інтеграції, особливості впровадження інновацій в умовах інклюзивного навчання порушують у своїх працях такі вчені: І. О. Білозерська, В. І. Бондар, Н. І. Галицька, В.В.Засенко, Т. Д. Ілляшенко, А. А. Колупаєва, Н. П. Кравець, З. П. Ленів, В. М. Синьов, М. О. Супрун, О. М. Таранченко, М. К. Шеремет та ін.

Соціологи стверджують, що інклюзія, на відміну від інтеграції, навіть термінологічно являється більш вузьким поняттям. «Інклюзія – однобічний процес, що має на меті «включення» когось і кудись (очевидний насильницький відтінок), результатом якого є наявність в середовищі чужорідного для нього «тіла». Тому інклюзія сумнівна і як результат – «включений не стає в цьому процесі нормальною частиною загального дружнього оточення» [4].

У XVII ст. швейцарський математик Я. Бернуллі (1654–1705) вводить у математику термін «**інтеграл**». У наступні три століття термін «інтегрувати» поступово входить в інші галузі наукового життя – спочатку в філософію, потім у психологію, соціологію, а далі в педагогіку. Термін «інтеграція» походить від лат. *integratio* – відновлення, заповнення, *integer, integrum* – цілий. Що стосується дефініції поняття «інтеграція», то в науковій літературі ми не зустрінемо двох однакових визначень. Це можна пояснити, по-перше, наявністю безлічі моделей, типів інтеграційних процесів, які різняться за цілями і функціями, і, по-друге, відмінностями національних інтересів, які відстоюють окремі держави [6, с.98].

Інтеграція – це багатогранне наукове поняття, що характеризує глобальні процеси розвитку навколишнього світу в усіх формах та проявах: фізичному просторі, психіці, як особливій формі людського життя, соціального оточення як людської узагальненості. Інтеграція – це цілісна взаємодія індивіда та його соціального оточення, що має в собі міжпредметні, просторові, культурні та діяльнісні зв'язки. Але варто розібратися докорінно в питанні значення «інклюзії» та «інтеграції», як процесів. Тому початі слід саме з осередку формування цих понять, а саме з соціології, як науки [4].

У **соціології** термін «соціальна інтеграція», зазвичай, застосовується поруч із «соціальною солідарністю». Насправді «соціальна інтеграція» (акт прийняття) та «соціальна солідарність» (акт розуміння проблем) розділені у часі. Зволікання у подоланні залежить від того, які відчуття виникають стосовно нового отриманого досвіду. **Соціальна інтеграція** – процес перетворення порівняно самостійних, слабо пов'язаних між собою об'єктів (індивідів, груп, держав) в єдину, цілісну систему, що

характеризується узгодженістю та взаємозалежністю її частин на основі загальних цілей, інтересів. Це встановлення оптимальних зв'язків між соціальними інститутами, групами, гілками влади і управління. Основою соціальної інтеграції слугує діяльність людей у межах того чи іншого суспільно-політичного ладу. Мета соціальної інтеграції полягає у створенні «суспільства для всіх», в якому кожна особа володіє правами та обов'язками і покликана відігравати в ньому активну роль [6, с.98]. Тобто сама по собі діяльність людини проходить в межах її соціального оточення і вже є першочерговим інструментом формування свідомої інтеграції. Доцільно більш глибоко розглянути складові комунікативно-інтегративного кола (соціального оточення) будь-якої людини для кращого розуміння компонентного інструментарію соціального включення.

Соціальне оточення індивіда має в собі культурно-феноменологічний компонент. Він містить в собі два аспекти в незалежності від складності диференціації сфер культури (творчість, духовність, свобода, економіка, спосіб життя) – відношення та знання. Це два взаємозалежних феномена, які характеризують буття людини в соціальному просторі. Відносно першого аспекту, науковці вважають, що це цілісна система суспільних та індивідуально значущих відносин, перш за все до людини (Ю. В.Крянев, Л. Е. Мторина). Але першочерговою основою буття людини, як історичне, загальнолюдське досягнення, що складає змістовну та одночасно направляючу частину будь-якого оточення. На думку багатьох дослідників, знання – це сукупність багатьох фактів та ідей, що мають соціальну цінність і тому наділяють сутністю дії та вчинки людей. Тобто в оточенні, як цілісній культурі, соціальні знання виступають у вигляді сукупності вимог до людини. Таке знання можна кваліфікувати, як соціальне. Знання передаються засобами комунікації у вигляді певних культурних форм. Саме в силу своєї цілісно-сутнісної регулятивної значимості соціальне знання стає об'єктом індивідуальної уваги, усвідомлення, оцінки і необхідного вибору для присвоєння та використання в досвіді взаємодії з іншими людьми. Тобто в оточенні, як цілісній культурі соціальне знання виступає у вигляді вимог до людини: її найбільш повне усвідомлення та відображення в досвіді, що забезпечує індивіду соціальне благополуччя – оптимальний результат взаємодії індивіда з навколишнім оточенням. Однак повного співставлення імперативно-окреслених суспільством знань та засвоєного досвіду досягти людині не можливо із-за суб'єктивного, нерівномірного, нелінійного оцінювання з одного боку і неможливої ідентифікації себе з оточенням як цілісності – з іншого. Про таку якість суспільства М. М. Бахтін говорив, Що це буття ніколи не співпадає з самим собою і тому невичерпне в своїй сутності та значенні [1].

Отже ми можемо виділити наступні закономірності характерні саме для поняття «інтеграція», що потребують орієнтації поведінки індивіда:

1. Спрямованість на ціннісно-сутнісні суб'єкт-об'єктні відношення індивіда та суспільства в межах яких створюються умови для їх спільного буття;
2. Двобічна ініціація соціального розвитку індивіда і соціального прогресу в суспільстві (оточенні) і інтересах кожного, як єдиного соціального цілого;
3. Предметна модифікація соціального знання людиною в ціле направленої творчій діяльності, як вищій формі культурної, а значить соціальної практики.
4. Суспільна та особистісна обумовленість процесу ідентифікації індивіду в оточенні, що закріплює позитивні форми соціальної взаємодії;
5. Розширення зони соціальної активності суб'єкту за рахунок розвитку його індивідуальності.

В науці *поняття інклюзії* менш ідентифіковане в його сутнісній характеристиці. Основне значення зводиться до процесу включення до чогось, приєднання. Разом з тим О. Н. Єртанова, вивчаючи це поняття з боку семантики, підкреслює, Що інклюзія, як процес включення, приєднання, участь у чомусь не завжди є основою цілісної єдності буття. Тобто, результат інклюзії залежить від готовності оточення прийняти нетиповий об'єкт до своєї системи. Це значить, що в першу чергу потрібно зробити систему достатньо гнучкою, щоб вона могла відповідати на різні потреби людей [5].

Але якщо варто розуміти включення, як трансформацію, то потрібно фундаментально змінити відношення до різнобічності проявів людського матеріалу з яким доводиться зустрічатися (Т. Бут). Цю різнобічність, несхожість варто розглядати як не джерело труднощів, а навпаки, як певний атрибут реальності, який потрібно сприймати, і більш того, цінувати. Це значить, що у порівнянні з *інтеграцією*

інклюдія не передбачає обов'язкового взаємного прийняття сторін об'єднання. В її основі лежить не диференціація, а індивідуалізація в тому її значенні, коли індивід сам обирає свою лінію поведінки, враховуючи соціальні норми життя.

Якщо індивід не має можливості адаптуватися в соціумі він переходить в стан **ексклюдії** і лишається на самоті. Саме це феномен взятий за початкове поняття в трактуванні інклюдії. «Інклюдія спрямована проти самотності, як дискримінаційного фактору, що повністю виключає і сповільнює розвиток» (А. В. Суворов) Самотність, як форма ізоляції за межами розвитку соціуму детермінована різними характерними тільки для конкретного індивіда, факторами – генетичними, соціальними, фізичними. В залежності від них зв'язок індивіда з оточуючими людьми в потрібному для соціальної активності об'ємі не є повноцінним або не складається в адекватну систему взаємодії. В будь-якому випадку, з точки зору психології індивід відчуває страх, тривогу, недовіру і як наслідок демонструє негативні поведінкові реакції [9].

Існують інші тлумачення **ексклюдії**: **соціальна ізоляція** – це багатосторонній процес прогресуючого соціального розриву, що відокремлює певні групи та осіб від соціальних відносин та установ і перешкоджає їм брати повноцінну участь у визначеній законодавчими та регуляторними нормами діяльності суспільства, в якому вони мешкають [6, ст. 94].

Багатомірність відчуження індивіда від соціуму потребує адекватних умов подолання. До них відносяться: створення комунікативного оточення (О. В. Суворов), включення до культурного процесу (В. І. Ярьська), демонстрація правового захисту, що підтримує відчуття захисту; забезпечення соціального статусу, що формує самооцінку, самоповага індивіда, відповідне відношення в оточенні однолітків, задоволення інтересів та розкриття життєвих перспектив (М. С. Астоянц, І. Г. Россіхіна); доступність до якісної освіти. Таким чином соціум має забезпечити включення на певних рівнях: групової комунікації, групової діяльності та конформізму особистості в групі. У зв'язку з цим *інклюдія*, на відміну від *інтеграції*, означає ступінь самостійного прийняття індивідом цінностей і норм оточення, як відображення загальносуспільного. Тому інклюдія залежить від особистісної активності, а навколишнє приймаюче оточення виконує пасивну роль – простору можливостей включення. Характеристика цілісності людини і соціуму в цьому випадку не є домінуючою, жорсткою. Більше того, соціальна інклюдія окреслена простором певної окремої підсистеми [7].

Розглянуті вище підходи до характеристики сутності інтеграції та інклюдії, як понять і процесів, дали змогу виявити різницю значень системно-рольової функції інклюдії: як форми інтеграції (М. С. Астоянц, І. Г. Россіхіна); як етапу перетворюючої інтеграції (Т. Бут, О. М. Єртанова) або кінцевої форми інтеграції (Г. М. Комплева). В залежності від цього проявляються її закономірності. В першому випадку вона повторює закономірності інтеграції. В другому та третьому – приймає на себе закономірності соціалізації: а саме попередня адаптація до не пристосованого середовища, яка залежить від ступеня рольової участі індивіда, що входить до системи [4]. Як зазначає Тоні Бут, спочатку забезпечується присутність індивіда в навколишньому середовищі, а потім включення його до спільної діяльності. Однак однобічна присутність людини серед оточуючих – не нормальне явище. Вона виключає утворення спільного, як умови прояву цінності «Я», позитивного самопочуття індивіду, його реального рівноправного існування серед інших, відношення взаємоповаги та взаємного прийняття і, як наслідок, соціального розвитку [6].

Тому особливими закономірностями інклюдії є (за С. Н. Маслієвим) [7]:

1. **Інклюдія** впроваджується паралельно процесу **ексклюдії** індивіда за рахунок переорієнтації оточуючих на не типовість, як цінність і її нормальне сприйняття. Для цього потрібно сформувані в них уявлення про людину, що входить до їхнього оточення, як індивідуальності (неповторності) для уникнення непорозуміння і моральної жорстокості з боку оточуючих. Однак таке психологічне супроводження не може бути одночасним з процесом інклюдії в силу складності самого механізму ціннісної переорієнтації, що потребує багато часу та спеціальних умов для розкриття позитивної індивідуальності такої людини чи її гуманного виклику, відповідь на який буде соціально значущим для суспільства.

2. Змістовне спілкування – основний фактор ефективності інклюдії. Чим багатше оточення на міжособистісні та між групові комунікації тим менше виникає психологічних бар'єрів в процесі інклюдії.

При цьому важливо підкреслити, що саме вільне спілкування забезпечує внутрішню (внутрішньо-оточуючу) і зовнішню (у взаємозв'язку з іншими середовищами) особистісну інклюзію. Разом з тим, вміння вільно спілкуватися – якість соціально розвиненої та адаптивної особистості. А саме по собі вільне спілкування будується на досвіді його ініціювання. Ініціатор спілкування – людина, яка може зацікавити та допомогти іншому розкрити своє «Я», забезпечити спів- падання особистісного розвитку (спільні цінності, життєві принципи, інтереси) – все це зближує людей і є основою для взаємодії та дружби (І. Ю. Шустова). Цей досвід формується на протязі довготривалого періоду спеціальними методами виховання та самовиховання і не завжди може бути джерелом соціальної активності людини включеної до нових умов незнайомого середовища.

Порівняння закономірностей інтеграції та інклюзії дозволяє виявити значні протиріччя в наступних позиціях (за С. Н. Маслієвим) [7]:

1. *Інтеграції* притаманна ціннісний взаємний напрямок індивіда та оточення, *інклюзії* – одностороння орієнтація на норми та цінності середовища до якого включений індивід;

2. В процесі *інтеграції* проявляються суб'єкт-об'єктні відносини, взаємна адаптація; в процесі *інклюзії* – адаптація індивіда до соціуму, можливо з урахуванням зміни його норм у бік прийняття нетипового суб'єкта сприйняття;

3. Для *інтеграції* притаманна дворівнева ініціація соціального розвитку особистості і соціального прогресу; для *інклюзії* соціальний розвиток індивіда є обов'язковою вимогою його включення до соціуму;

4. Набуття та використання індивідом соціального знання (цінностей, норм, форм активності) відбувається в умовах *інтеграції*. В умовах *інклюзії* індивід адаптується до оточення з урахуванням накопиченого знання і досвіду спілкування у взаємодії з оточуючими людьми;

5. *Інтеграція* забезпечує розширення зони активності індивіда за рахунок розкриття її індивідуальної неповторності. *Інклюзія* – за рахунок типового досвіду, обумовленого нормативним характером його набуття [7].

Отже можна зробити **висновок** про те, що інтеграція має більший ступінь без бар'єрного самовизначення індивіда в кардинально новому середовищі його майбутнього перебування, ніж інклюзія. Разом з тим, сучасна педагогічна наука та практика не розділяє ці поняття і процеси характеризуючи їх єдність в термінах: спільне навчання, включаюча освіта (навчання), інтегрована освіта, інклюзивна освіта. Данні поняття виступають як синоніми. Позиції педагогів прийшли до протиріччя з теоретичними положеннями соціології, як науки про соціальне, яка являється для педагогічного знання базисним методологічним джерелом. Інтеграція може бути наслідком інклюзії і включати її, але не навпаки. Це означає, що соціальна інклюзія може бути підпорядкованим процесом по відношенню до соціальної інтеграції і більш вузьким поняттям (Г. Ендрувайт і В. Н. Ярьська). Оскільки освіта – це соціальний процес і механізмом його є рольова матриця взаємовідносин людей на основі цінностей і норм тому данні методологічних положень соціології мають бути центральними у визначенні перспектив нової освітньої парадигми. Інтеграція особистості, що формується в освітнє середовище – це перш за все соціальна інтеграція. Оскільки за своїми ціннісно-сутнісними характеристиками вона оптимізує взаємодію суб'єктів освітнього процесу як рівноправних, взаємно-сприймаючих та взаємно-збагачуючих партнерів і тому є адекватним супроводженням не тільки людей з особливими освітніми потребами, а й іншими проявами індивідуальності.

Використана література

1. Бахтин М. М. К философским основам гуманистических наук // Собр. соч. В 7 т. Т. 5. – М: 1996.
2. Бондар В. І. Основні напрямки та перспективи розвитку дефектологічної науки в Україні [Текст] / / В. Бондар // Дефектологія. – 1999. – № 3. – С. 2-7.
3. Данілавичує Е. А. Закономірності виникнення, сутність та місце інклюзії у єдиній системі освіти в Україні / Е. А. Данілавичує // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – №1. – с. 2-8
4. Дименштейн Р. Интеграция или инклюзия? Спор о словах и нерешенных проблемах образования "особых" детей [Текст] / Р. Дименштейн, И. Ларикина // Защити меня! – 2008. – № 1.
5. Єртанова О. Н. «Интеграция» и «инклюзия» в аспекте семантики // Инклюзивное образование: методология, практика, технология: материалы Международной научно-практической конференции. – М.: МГППУ, 2011.
6. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової – Еннс О.В. /

Кол. авторів: Байда Л.Ю., Красюкова – Еннс О.В., Буров С.Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. – К., 2012. - 216 с.

7. **Маслиєва С. Н.** Интеграция и инклюзия: парадигмальная характеристика // Историческая и социально-образовательная мысль. 2014. № 2 (24)

8. **Назарова Н. М.** Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения [Текст] / Н.М. Назарова // Социальная педагогика. – 2010. – № 1. – С. 77-86.

9. **Суворов А. В.** Проблема внутренней и внешней инклюзии // Психологическая наука и образование, 2013. №3.

References

1. **Baxtyn M. M.** K fylosofskym osnovam humanystycheskых наук // Sobr. soch. V 7 t. T. 5. – М.:, 1996.

2. **Bondar V. I.** Osnovni napryamky ta perspektyvy rozvytku defektolohichnoyi nauky v Ukraini [Tekst] /] / V. Bondar // Defektolohiya. – 1999. – № 3. – S. 2-7.

3. **Danilavichutye E. A.** Zakonomirnosti vynykennya, sutnist" ta misce inklyuziyi u yedynij systemi osvity v Ukraini / E.A.Danilavichutye // Defektolohiya. Osoblyva dytna: navchannya i vuxovannya. – 2013. –№1. – s. 2-8

4. **Dymenshtejn R.** Yntehracyya yly ynklyuzuya? Spor o slovax u nereshennykh problemaх obrazovannya "osobых" detej [Tekst] / R.Dymenshtejn, Y. Larykova // Zashhyty menya! – 2008. – № 1.

5. **Yertanova O. N.** «Yntehracyya» y «ynklyuzuya» v aspekte semantyky // Ynklyuzyvnoe obrazovanye: metodolohyya, praktyka, tehnolohyya: materyaly Mezhdunarodnoj nauchno-praktycheskoj konferencyy. – М.: МНППУ, 2011.

6. **Invalidnist" ta suspil"stvo:navchal"no-metodychnyj posibnyk.** Za zah. redakciyeyu Bajdy L.Yu., Krasnyukovoyi – Enns O.V. / Kol. avtoriv: Bajda L.Yu., Krasnyukova – Enns O.V., Burov S.Yu., Azin V.O., Hrybal"s"kyj Ya.V., Najda Yu.M. – К., 2012. - 216 s.

7. **Maslyyeva S. N.** Yntehracyya y ynklyuzuya: paradyhmal"naya karakterystyka // Ystorycheskaya y socyal"no-obrazovatel"naya mysl". 2014. № 2 (24)

8. **Nazarova N. M.** Yntehryrovanoe (ynklyuzyvnoe) obrazovanye: henezys y problemy vnedrenyya [Tekst] / N.M. Nazarova // Socyal"naya pedahohyka. – 2010. – № 1. – S. 77-86.

9. **Suvorov A. V.** Problema vnutrennej y vneshnej ynklyuzuyy //Psyholohycheskaya nauka y obrazovanye, 2013. №3.

Снисаренко Е. И. Понятие инклюзии и интеграции через призму социологии

В статье рассматриваются сущностные парадигмальные характеристики «инклюзии» и «интеграции» лиц с особенностями психофизического развития со стороны социологии, как науки о социальном. Обосновано мнение о том, что интеграция сходна социализации и есть следствием, но не частью инклюзии. Проанализированы закономерности инклюзии и интеграции через призму научно-практической методологии социологии. Это дает возможность наблюдать противоречия в осмыслении этих социально-психологических процессов. Обозначено то, что современные педагогические наука и практика не разделяют эти понятия, характеризую их в терминах: совместное обучение, включающее образование, интегрированное (инклюзивное) образование и т.д. Интеграция имеет большую степень без барьерного самоопределения индивида в кардинально новой среде его будущего пребывания, нежели инклюзия. Это в дальнейшем дает возможность конкретизировать то, что социальная инклюзия через образование лиц с особенностями психофизического развития является основополагающе более узким понятием, которое находится в подчинении у социальной интеграции.

Ключевые слова: инклюзия, интеграция, социализация, эксклюзия, социальная изоляция, инклюзивное общество, социальная интеграция.

Snisarenko E. I. The concept of inclusion and integration from the perspective of sociology

This article presents the essential paradigm character specifications of such terms as "inclusion" and "integration" of persons with special needs from the perspective of sociology as the study of social behavior. The scientific explanatory opinion of integration is presented, describing it as a similar to social adjustment being the corollary but not the component of an inclusion. The academic and research analysis methodology of sociology was employed to consistent patterns of inclusion and integration. Such analysis enables us to witness a contradiction in understanding of these social-psychological processes. It is emphasized, that modern pedagogical sciences and teaching practice are not dividing these concepts, while describing them in such terms as co-education, inclusive education, integrated inclusive education etc. Integration has greater amount, excluding barrier self-determination of an individual in a future game-changing environment, then inclusion. This leads us to possibility of specification the social inclusion (in means of persons with special needs education) as a narrow fundamental notion, being subordinate to social integration.

Keywords: inclusion, integration, socialization, exclusion, social exclusion, inclusive society, social integration

Стаття надійшла до редакції 14.05.2016 р.

Статтю прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент: д. п. н., проф. Супрун М. О.

УДК 376.3+616

Станецька Г.М.

ЭКСТРАПИРАМИДНИ РОЗЛАДИ МОВЛЕННЯ У ДОРОСЛИХ

В статті розглянуто проблеми порушення усного мовлення у дорослих. Актуальними постають питання пов'язані з вивченням особливостей розладів експресивного мовлення при різних екстрапірамідних захворюваннях (хвороба Паркінсона та паркінсонізм) для надання своєчасної допомоги, спрямованої на підтримку, відновлення і збереження життєво необхідної